

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 1

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 1. – 790 с.

ISBN 978-617-8263-39-3

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У першому томі збірника містяться наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їхньому конституційному вимірі, у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-39-3 (т. 1)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

працюють далеко не ідеально, нерідко надають неправдиву інформацію. Якщо застосування чат-ботів у пошукових системах справді стане масовим явищем, є підстави вважати, що дезінформація користувачів виявиться по-справжньому глобальною проблемою» [1].

Таким чином, розвиток соціальних мереж, обумовлений синергією демократії та свободи слова й новітніх інформаційно-комунікативних технологій має не лише позитивні наслідки. Він спричиняє виклики для демократичного урядування та простору політичних комунікацій. Від того, наскільки українське суспільство та публічна влада будуть готові надати раціональну відповідь на ці виклики, залежить, без перебільшення, майбутнє демократії в Україні.

Список використаних джерел:

1. Іванина Р. We are social 2023: соціальні мережі, інтернет та тенденції електронної комерції. *Elit-Web* 2023. 20 лютого. URL: <https://elit-web.ua/ua/blog/we-are-social-2023>
2. Мельник Р. Довіра до журналістів серед українців зростає, однак за популярністю телеграм та вайбер вже наздогнали традиційні медіа. *Detector.media*. 2023. 22 лютого. URL: <https://detector.media/print/208248/>
3. Мельник Р. Майже половина українців вважають, що Telegram-канали публікують лише перевірену інформацію, – опитування KMIC. *Detector.media*. 2023. 28 лютого. URL: <https://detector.media/print/208442/>
4. Томпсон Е. Статистика використання соціальних мереж у 2023 році: скільки людей буде використовувати соціальні мережі? *BloggersIdeas*. 2022. 12 листопада. URL: <https://www.bloggersideas.com/uk/social-network-usage-stats/>
5. Україна – 79-та в рейтингу свободи слова «Репортерів без кордонів». *Detector.media*. 2023. 3 травня. URL: <https://detector.media/print/210805/>
6. Яковлев Д. В. Публічні звернення інтелектуалів як технологія раціоналізації політичної комунікації. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2022. Вип. 38. С. 87–93.

Ключові слова: соціальні мережі, електронний уряд, демократія, електронна демократія, політична комунікація, технології.

Key words: social networks, e-government, democracy, e-democracy, political communication, technologies.

БЕЗУГЛОВА ВАЛЕРІЯ ДМИТРІВНА

*Криворізький державний педагогічний університет,
аспірантка кафедри соціології та масових комунікацій*

КОМУНІКАЦІЯ У СИСТЕМІ «НАСЕЛЕННЯ-ВЛАДА» ПІД ЧАС КРИЗ: ДОСВІД УКРАЇНИ

Поява кризових ситуацій є невід’ємним фактором існування суспільства. Кожне століття пов’язане з якимись моментами, які стали переломними у подальшій історії. На долю українського народу випало

чимало викликів, які так чи інакше вплинули на соціально-економічний розвиток. Найбільш динамічними є події останніх трьох років, які спричиненні глобальною пандемією Covid-19 і повномасштабним воєнним вторгненням Росії на територію України. Криза, яка детермінована появою коронавірусної інфекції, отримала статус глобальної, оскільки торкнулася майже всіх континентів планети. Фактично, це був перший приклад поширення масового захворювання в XXI ст., який потребував негайних дій і використання відповідних стратегій їх вирішення: соціальне дистанціювання, ізоляція, вакцинація, тестування тощо. В Україні перший випадок захворювання на Covid-19 було діагностовано 3 березня 2020 року, разом і з тим це стало початком загальноукраїнського карантину. Протягом трьох років вживалися різноманітні заходи задля реалізації кризових комунікацій влади з населенням, які сприяли вирішенню означеної проблеми. Як наслідок, 5 травня 2023 року Всесвітня організація охорони здоров'я заявила, що коронавірусна хвороба офіційно позбавлена статусу «пандемії» [7].

Якщо ця криза може вважатися такою, що минула, то події 24 лютого 2022 року стали карколомними й досі несуть загрозу для життя для українців. Досвід управління кризовою ситуацією періоду Covid-19 став у нагоді для комунікативної підтримки населення з боку органів влади від початку війни. Вдало побудована комунікація – це запорука ефективного управління. Кризова комунікація між населенням і владою під час війни повинна вирізнятися оперативністю, чіткістю та послідовністю викладу інформації. Успіх спілкування «держава-суспільства» під час криз характеризується трьома факторами: безпосередність комунікації, ефективність її реалізації (способи і канали подання інформації), довіра до органів влади [6, с. 18].

Центром соціологічних досліджень, децентралізації та регіонального розвитку KSE Institute у рамках проекту «Стимулювання цивільно-військового партнерства для побудови стійкості України в умовах російської військової агресії» у вересні-грудні 2022 року проводилося дослідження «Управлінські процеси та стійкість територіальних громад до викликів війни». Згідно з отриманими результатами, на думку респондентів, які не мають безпосередньої приналежності до органів влади, існує проблема відсутності або недостатності інформування про загрози та алгоритми дій/інструкцій у випадку їх настання. Це вказує на неефективність застосування форматів і каналів поширення інформації [5].

Результати опитування наочно демонструють потенціал використання соціальних мереж на прикладі Facebook. До початку повномасштабної війни близько 85 % громад використовували саме цю платформу для інформування своїх мешканців, а вже після початку – цей показник виріс на 10 %. Частота комунікацій у перші місяці війни безпосередньо залежала від наявності Facebook – сторінок та їх використання [6, с. 21]. Саме тому виникає потреба вчитися правильно вибудовувати комунікацію в соціальних медіа.

Ще за часів Covid-19 особлива увага приділялася налагодженню комунікації між громадами і представниками органів влади.

У посібнику «Як громадам протистояти викликам і успішно діяти в період кризи» [3] детально прописано механізми взаємодії з населенням у період криз, спираючись на досвід спілкування в часи пандемії. Комунікація з громадськістю в умовах кризи повинна вирішувати одразу три завдання: інформування, переконання й залучення [3, с. 31].

За ініціативи Національного агентства України з питань державної служби, Міністерства цифрової трансформації, національного проекту Дія.Цифрова освіта за підтримки Програми розвитку ООН (ПРООН) в Україні було створено серіали для держслужбовців: «Освітній курс із кризових комунікацій» (10 серій), «Кризові комунікації в управлінні персоналом» (6 серій), «Міжнародне гуманітарне право і збереження міжнародних стандартів прав людини під час війни» (19 серій) [4].

Як засвідчує більшість представників влади для налагодження ефективної комунікації з населенням вкрай важливо розуміти специфіку цільової аудиторії і правильно обирати спосіб комунікації з нею. Саме ці умови визначають мету й способи поширення інформаційних повідомлень. На прикладі комунікації з внутрішньо переміщеними особами, керівник Регіонального офісу «U-LEAD з Європою» в Донецькій області М. Ткач виділив основні інструменти ефективної комунікації (табл. 1). У представленій таблиці ми сфокусували свою увагу виключно на інтернет-комунікації [2].

Таблиця 1

Інструменти комунікації в кризових ситуаціях

Комунікація	Одностороння	Двостороння
Опис	Є достатньо інформативною, але немає форми для зворотного зв'язку й залучення до спілкування	Діалогічна форма спілкування. Має на меті зібрати думки громадськості задля їх вирішення
Інструменти	- Розділ на сайті, інформаційна колонка - Пости в соцмережах - Створення спеціальної групи/каналу для конкретної ЦА - Інфографіка	- Формальні/неформальні групи в телеграм-каналах, соцмережах - Опитування в гугл-формах, соціальних мережах або месенджерах

Проте поряд з позитивними аспектами комунікації органів державного управління з населенням в інтернет-просторі існують й негативні наслідки, що зменшують ефективність використання платформ соціальних медіа. Так, у період з 11 по 29 червня 2022 року в межах Проекту Ради Європи «Зміцнення громадської участі у демократичному процесі прийняття рішень в Україні» проводилося соціологічне дослідження «Вплив воєнного стану на громадську участь в Україні». Результати інтерв'ювання показали, що 62 % респондентів мають складнощі з комунікацією з представниками органів самоврядування. До інформативно-комунікативних проблем, з якими зіштовхнулися

інформанти, виокремлюють такі, як: відсутність відповідей на запити, ігнорування вимог, відсутність доступу до електронних баз даних з публічною інформацією, ігнорування, відмова у суттєвій відповіді на запит [1, с. 13–14].

Отже, узагальнюючи, зазначимо, що досвід налагодження комунікації органів влади з населенням у часи пандемії дозволив задати вектор для її реалізації під час повномасштабної війни. Люди активно використовують інтернет-майданчики для отримання інформації й взаємодії з представниками влади. Різноманітні вітчизняні й зарубіжні ініціативи створюють наочний матеріал для покращення віддаленої комунікації. На жаль, попри зростання значимості онлайн-платформ серед українського населення, сьогодні все ще існують прогалини у підтримці кризових комунікацій, які потребують свого вивчення і подальшого розв'язання.

Список використаних джерел:

1. Вплив воєнного стану на громадську участь в Україні / О. Гвоздік та ін. Проект Ради Європи «Зміцнення громад. участі у демократ. процесі прийняття рішень в Україні», 2022. 40 с. URL: <https://rm.coe.int/research-influence-of-martial-law-on-the-civil-participation-in-ukrain/1680a79d85>
2. Дев'ять комунікаційних інструментів для роботи з внутрішніми переселенцями. *U-LEAD*. URL: https://u-lead.org.ua/news/146?fbclid=IwAR10fjReRz7mVp_o0iVmjo00wchSRiny_gZMqCgQab0bYCuTBMJ4z3opl0EO
3. Мудрак Л. Комунікація і криза: як громадам протистояти викликам і успішно діяти в період кризи : посібник. Київ : ГО «Укр. Медіа-Центр», Агентство США з міжнар. розвитку (USAID, 2020. 112 с. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/663/Комунікація_і_криза_-_посібник_Лари_Мудрак.pdf
4. Національне агентство України з питань державної служби – Кризові комунікації та як протистояти викликам війни: презентували нові освітні серіали для публічних службовців. *Головна. Національне агентство України з питань державної служби*. URL: <https://nads.gov.ua/news/prezentuvaly-novi-osvitni-serialy-dlia-publichnykh-sluzhbovtziv>
5. Пік досвіду: управлінські процеси та стійкість територіальних громад до викликів війни. *VoxUkraine / «Вокс Україна»* – більше ніж найкраща аналітика про Україну. URL: <https://voxukraine.org/rik-dosvidu-upravlinski-protsesty-ta-stijkist-terytorialnyh-gromad-do-vyglykiv-vijny>
6. Центр соціологічних досліджень, децентралізації та регіонального розвитку. Стійкість громад: проблеми та рішення у прогнозуванні та реагуванні на кризи та загрози, спричинені повномасштабною війною. 2023. URL: <https://kse.ua/wp-content/uploads/2023/03/KSE-Institute-zvit-iz-doslidzhennya-Stii-kist-gromad.-Hanns-Final.pdf>
7. Covid-19 – все? ВООЗ оголосила, що вірус перестав бути світовою загрозою – BBC News Україна. *BBC News Україна*. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-65412089>

Ключові слова: кризові ситуації, органи влади, населення, комунікація, Covid-19, російсько-українська війна.

Key words: crisis situations, authorities, population, communication, Covid-19, Russian-Ukrainian war.

Калашнікова Людмила Володимирівна	
Соціальні практики забезпечення життя: особистісний вимір	217
Яковлева Лілія Іванівна	
Делегітимація влади як глобальний виклик ХХІ століття	221
Каретна Ольга Олександрівна	
Проблеми взаємовідносин молоді та старшого покоління	223
Шмаленко Юлія Іванівна	
Використання інформаційно-психологічних операцій (ІПСО) у сучасній війні в Україні	226
Яценко Микола Анатолійович	
Дослідження сфери освіти на територіях, що постраждали внаслідок війни	229
Барасій Віта Юрійвна	
Розвиток соціальних мереж: синергія демократії та технологій	232
Безуглова Валерія Дмитрівна	
Комунікація у системі «населення-влада» під час криз: досвід України	235
Білий Веніамін Сергійович	
Виборчі та парламентські дебати: медіа-скандали vs. раціональна комунікація	239
Івановський Віктор Віталійович	
Система економічної демократії: синергія політичної науки та економічної теорії	241
Фартушний Дмитро Сергійович	
Ситуація вибору та електоральний вибір в Україні	243

СЕКЦІЯ 6

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ СТАН ОСОБИСТОСТІ ТА СОЦІУМУ В КРИЗОВИХ СИТУАЦІЯХ

Цільмак Олена Миколаївна	
Психотехнології для регуляції та проживання стану тривоги	247
Корнута Людмила Михайлівна	
Створення психологічної безпеки в команді: роль лідера	252
Короход Ясміна Джанівна,	
Татьянчиков Андрій Олександрович	
Деякі базові техніки гештальт-терапії для розвитку особистості	254
Лазор Катерина Петрівна	
Соціальна криза самоідентифікації особистості	257
Лісовенко Анна Федорівна	
Причини та методи корекції прокрастинації особистості	260
Ташматов Вячеслав Абдуллайович	
Професійна психологічна підготовка поліцейських в умовах війни	264